

Høringssvar til ”Åpen framtid – en utredning om økonomien og pengestrømmene i filmbransjen”

Viken Filmsenter ble etablert av de 4 fylkene Akershus, Buskerud, Vestfold og Østfold i 2011. Som regionalt filmsenter skal vi tildele utviklings- og produksjonsstøtte til kort- og dokumentarfilm, animasjonsfilm og spill/interaktive produksjoner. Vi skal også være et ressurscenter som styrker og videreutvikler bransjen og talenter (inkl. arbeid med barn og unge) i regionen. Vår region er den mest befolkningstette av regionene som har filmsenter. Det er også den filmregionen som har størst bransje.

Vi har lest utredningen med stor interesse og det er en på mange områder grundig og nyttig gjennomgang av bransjen. Sett fra et regionalt filmsenters ståsted berører utredningen i særlig grad forhold knyttet til langfilmproduksjon, og i mindre grad våre hovedarbeidsområder. Vårt høringssvar er konsentrert rundt 4 hovedtemaer. Til hvert av disse har vi utdypet momenter som vi mener er av spesiell betydning for Viken filmsenter spesielt, men også framtidig norsk filmpolitikk mer generelt.

1)

En helhetlig nasjonal filmpolitikk – med balansering av oppgaver mellom det sentrale nivået (NFI) og det regionale nivået.

I St.meld.nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren - for det norske filmloftet* er det beskrevet at de regionale filmsentrene er filmfaglig og filmkulturelt forankret, og har som formål å utvikle en regional filmkultur. De skal være viktige for å bygge opp talenter regionalt (inkludert satsninger for barn og unge) og utvikle en regional bransje. Videre understrekes det at den regionale filmsatsingen er en del av den samlede, nasjonale filmpolitikken. De regionale og nasjonale ordningene skal med dette utfylle og støtte opp under hverandre for å bidra til å nå de overordnede målene på filmområdet.

Viken Filmsenter mener utredningen i for liten grad legger vekt på og konkretiserer denne arbeidsdelingen. Faren med det er at den helhetlige nasjonale filmpolitikken svekkes hvis det nasjonale og regionale nivået på uheldige måter oppfattes som motparter i en kamp om tilskuddsmidler og forvaltning av oppgaver. Vi mener det er departementets oppgave i en ny filmmelding å legge til rette for avklaringer av roller og arbeidsfordeling som skaper tillit og trygghet mellom det nasjonale og det regionale nivået. Hvis målsetningen om økt kvalitet og internasjonal oppmerksomhet knyttet til norsk filmproduksjon skal lykkes må alle krefter dra i samme retning. En naturlig konsekvens av det er at en del prioriterte områder er et nasjonalt ansvar. Det kan være på områder som lansering - og ”toppnivået” (med mulighet for toppfinansiering) innenfor filmområdene og transmediale prosjekter.

Knyttet til det siste foreslås det i utredningen på side 12 at ”*alle tilskudd til kortfilm bør overføres fra NFI til de regionale filmsentrene....*” Viken Filmsenter mener dette er problematisk og uheldig av flere grunner.

”Det er i kortfilmen alle filmtalentene, både foran og bak kamera, utklekkes.”

- Kim Magnusson, produsent for Danmarks Oscar-vinner innen kortfilm for 2013.

Kortfilm et selvstendig og viktig format – ikke minst med tanke på de som senere skal arbeide med større og lengre formater. De som får støtte til kortfilm, er de kommende spillefilmaktørene. Derfor er kortfilmstøtten et viktig ledd i den nasjonale filmpolitikken. Denne kvalitetssikringen må skje på et nasjonalt plan, og gjerne i nær dialog med den rekrutteringen og finansieringen som skjer regionalt. Dersom NFIs kortfilmbudsjett på rundt 20 millioner fordeles på åtte regionale sentre, blir det ikke store økninger for de mindre sentrene. De må da ta ansvar for å fullfinansiere filmer i langt større grad enn i dag. Konsekvensen er at færre kortfilmer blir produsert, på bekostning av egenart og mangfold. Særlig animasjonsfilm vil rammes av en slik omlegging fordi det er atskillig mer kostnadskrevende enn annen kortfilm. Det vil være uheldig siden animasjonsfilm er et område som står spesielt sterkt kvalitetsmessig i Norge.

Videre er ikke argumentet på utredningens side 150 at ”*hovedtyngden av kortfilmproduksjonen foregår i regionene*” riktig. NFIs statistikk for 2013 dokumenterer at $\frac{3}{4}$ av produksjonstilskuddene til kortfilm gikk til Oslo-baserte produksjonsselskaper. I mange tilfeller brukes selvsagt regionene som locations osv., men en sterk pådriver for samarbeid med regionene for de Oslo-baserte produsentene er jo at det ikke finnes et regionalt senter for Oslo. Dette er i seg selv en problemstilling som på sikt må finne en løsning.

Hvis tilskuddene til kortfilm skal fordeles til regionale sentre påpeker utredningen at ”*en utfordring med denne modellen er Oslo som per i dag er det eneste fylket som ikke er underlagt et regionalt filmsenter. Dette kan eventuelt løses gjennom et samarbeid med Viken filmsenter som organiserer de omkringliggende fylkene.*”

Siden så mange kortfilmsøknader og -tilskudd er Oslo-tilknyttet ville det medføre en dramatisk økning av saksbehandling for Viken Filmsenter. Samlet produksjonstilskudd for kortfilm til Oslo i 2013 var 18,3 millioner kroner. Det samme året fordelte Viken 1,8 millioner kroner i kortfilmtilskudd; altså en tiendedel. Utredningen sier ikke noe konkret om hvordan dette skal løses og det er uklart hvordan dette merarbeidet skal organiseres og kompenseres økonomisk i og med staten ikke kan pålegge Oslo kommune å betale driftstilskudd til Viken Filmsenter.

Oppsummert: Viken Filmsenter ser det som en stor fordel å ha en nasjonal aktør på kortfilmområdet som på flere av de andre filmområdene, samt transmediale produksjoner. Viken Filmsenter ønsker å samarbeide tett med den nasjonale aktøren om tilrettelegging for et kvalitetsmessig nasjonalt toppnivå.

Utredningen foreslår også flytting av midler til TV-serier fra produksjonstilskudd til utviklingstilskudd. Dette støtter vi, forutsatt at det vil være mulig for regionale sentre å gi slike tilskudd. Særlig tilskudd til dokumentarfilmserier vil være svært viktige for mange regionalt baserte produksjonsselskaper – og det bidrar til en større forutsigbarhet og styrking av deres langsiktige økonomi.

I utredningen savner vi en tydeligere prioritering av arbeid med talentutvikling. Dette et sentralt område for alle filmsentrene og har vært et av Vikens satsingsområder. Det dokumenteres fra NFI at Viken er den regionen som har størst aktivitet på dette området. Utvikling av de kommende talentene er et viktig fundament for hele den nasjonale filmpolitikken. Slik vi ser det er dette et område der midlene i sin helhet kan og bør forvaltes av regionene. På dette området kan hensynet til Oslo atskillig enklere integreres inn i Vikens allerede eksisterende tiltak. Dette området bør få større bevilgninger enn i dag, og det bør vurderes om en region som Viken skal få et særlig nasjonalt ansvar for dette. Viken med sitt nære samarbeid med Mediefabrikken i Akershus har tilgang på 30 års kompetanse med målrettede talentutviklingstiltak. Det avgjørende med dette er at det trygger og sikrer faglig utvikling og kompetanse for de som skal lage de beste filmene om noen år. Det gjeldende delmålet i norsk filmpolitikk (ref. *Veiviseren*) om kvalitet og mangfold omtales lite i utredningen. Vi mener en viktig faktor for å sikre dette delmålet er et breddeorientert og systematisk arbeid med talentutvikling. Eksempler på dette er tiltak som minoritetsverksteder og manusverksteder for kvinner. Et nytt og viktig tiltak for unge talenter i vår region er Viken Akademiet, der 10 utvalgte talenter i 20-årene får dedikert oppfølging gjennom ett år.

2)

Regional filmpolitikk er kulturpolitikk som trenger kulturpolitiske virkemidler for å nå sine mål.

I utredningen s. 12 anbefales at ”...fordeling av midler mellom filmregionene (bør) i større grad avspeile bransjestørrelse, produksjonsaktivitet og oppnådde resultater.”

Tilskuddsmidlene til de regionale filmsentrene fordeles etter kriterier fastsatt av departementet og nærmere beregnet av NFI. Disse fordelingskriteriene ble foreslått i 2010 og stegvis tatt i bruk fram mot fordelingen for 2015. Midlene beregnes etter to sett kriterier; 60% basert i vektet folketall som en form for grunnstøtte som skal være forutsigbar, og 40% basert i kvalitetsvurderinger.

Vår innvending til dette utgangspunktet er at hvis dette er et tilskudd til kulturvirksomhet bør kvalitetsvurderinger veie tyngre enn forutsigbarhet. Forrige filmmelding, *Veiviseren*, påpekte at de regionale filmsentrene skal være filmfaglig og filmkulturelt forankret. Hvis kvalitet premieres vil de som gjør en god innsats over tid få økte midler. I våre øyne må det være riktigere enn forutsigbarhet basert i folketall. I forslaget fra 2010 beskrives folketallsfordelingen som basert i et ”prinsipp som følges ved annen distriktpolitisk fordeling”, og som vektlegger faktorer som ”lavt folketall, store avstander og lang vei til sentrale strøk”. Folketallet i Nord-Norge skal ut fra dette ganges med faktor 2. Dette er ikke et filmfaglig eller kulturpolitisk argument, men et distriktpolitisk. Vi stiller oss skeptiske til at et distriktpolitisk virkemiddel skal fremme et kulturpolitisk mål.

For det sentrale østlandsområdet, altså Viken-regionen, er det motsatt vei, fordi ”det er ikke et mål for den regionale filmpolitikken å bidra til å styrke bransjen i sentrale strøk.” Folketallet i Viken-regionen skal ut fra dette deles med faktor 2. Dette innebærer at mange som utfra kvalitetskriterier burde få tilskudd i Viken-fylkene ikke får dette fordi de er knyttet til et regionalt filmsenter som kommer uheldig ut i forhold til fordelingsnøkkelen. Satt på spissen er det slik at med dagens fordelingsnøkkel er en regissør i sentrum av Tromsø 4 ganger så verdifull som en regissør fra Geilo. Regissøren i Tromsø har 0 km avstand til sitt regionale filmsenter og et utvalg produksjonsselskaper. Regissøren fra Geilo har 200 km avstand til sitt regionale filmsenter og et utvalg produksjonsselskaper.

Viken Filmsenter mener de to kriteriene knyttet til folketall og kvalitet må få en annen prosentdeling; som et minimum bør 60% av et senters støtte knyttes til kvalitetsvurderinger og 40% knyttes til forutsigbarhet gjennom folketall.

Vektingen av folketall er heller ikke knyttet til film- og kulturproduksjon slik det ser ut i virkeligheten, og det bør som nevnt ikke brukes distriktpolitiske virkemidler for å fremme kulturpolitiske mål. Vektingen i dagens ordning bør erstattes av ingen vekting, men med en mulighet for kompensasjon for faktiske forskjeller i reisekostnader.

De 40% som pr i dag fordeles etter kvalitetsbaserte vurderinger er delt i tre: bransjestørrelse, styrke/kvalitet og aktivitet. Vi opplever ikke det tallmaterialet som NFI bruker for bransjestørrelse som nøyaktig og i overensstemmelse med virkeligheten, slik vi kjenner den. Det bør også tas hensyn til at produksjoner i mange tilfeller søker finansiering og tilknytning til flere regioner for å få tilgang til regionale midler i disse. Det er ofte uklart hvilken regional effekt dette egentlig har. Her bør det være et samsvar mellom hvilken dokumenterbar regional effekt tilskuddene gir og hvilken ”belønning” dette utløser i fordeling av regionale tilskuddsmidler.

Vi mener de kvalitetsbaserte vurderinger slik de praktiseres i dag skaper en maktmessig ubalanse mellom NFI og de regionale sentre. Vurderingene oppleves delvis som skjønsmessige og lite transparente og effekten kan bli at NFI blir en portvokter for de regionale sentrenes økonomiske tilskudd. Vi mener sentrene selv bør være ansvarlige for dokumentering av bransjestørrelse, styrke/kvalitet (dokumenterbar regional effekt) og aktivitet i egen region. Denne informasjonen må være åpent tilgjengelig og etterprøvbart.

3)

Nye plattformer for visning, distribusjon og finansiering.

Utredningen beskriver grundig økonomi og pengestrømmer i filmbransjen – slik det er i dag, basert på reguleringer og tilskuddsordninger som har vært i virksomhet noen år. Samtidig skrives det som et underpunkt på s. 12 i avsnittet *Hovedfunn og anbefalinger*:

”Hele tilskuddssystemet bør gjennomgå med tanke på å myke opp eller fjerne krav og definisjoner som tvinger produksjoner inn i smale sjangerdefinisjoner eller forutbestemte distribusjonsmodeller.”

Fra vårt ståsted ser vi at medievirkeligheten og –bruken er i stor endring, og det skjer raskt. Den kommende filmmeldingen må ta høyde for dette, og mange av måltallene for seere/publikum osv. må tilpasses dette. De kommende generasjonene forholder seg til nettet som visningsarena, og det har konsekvenser for TV-seervaner og kinobesøk. I tillegg bringer nye distribusjonskanaler med seg endringer i produksjonskjeden og finansieringsformene. I tråd med disse endringene vil vi framover se flere transmediale prosjekter der en opprinnelig idé finner form og uttrykk over flere plattformer.

Viken Filmsenter ønsker å være på høyde med disse endringene. I vår siste tildeling av søknadsmidler (november 2014) var 25% av tildelte prosjekter klassifisert som interaktive produksjoner. I NFIs beregningsgrunnlag for tilskudd til de regionale filmsentrene er det Viken-regionen som i 2013 fikk klart størst andel av NFIs tilskudd til interaktive produksjoner. I NFIs tildelingsrunde i oktober 2014 ble et spill som fikk sine første utviklingsmidler fra Viken Filmsenter, tildelt utviklingstilskudd også derfra.

Vi vil derfor understreke behovet for anbefalingen fra s. 12 i utredningen. Tilskuddssystemet må tilpasses framtidens behov og distribusjonsmodeller. Dette har også konsekvenser for lønnsomhet og pengestrømmer i produksjonsmiljøene. Vi ser at endringene åpner for nye muligheter for samhandling mellom tradisjonelle filmprodusenter og programmerings- og designmiljøer.

Vi mener utredningen i for liten grad problematiserer seergrunnlag og tilbakeføring av penger fra nye aktører innenfor distribusjon (telekommunikasjonsselskaper osv.) Siden *Veiviseren* er denne virkeligheten radikalt forandret. Digitale distributører overtar mer og mer av formidling av audiovisuelt innhold. Disse selskapene representerer store verdier; i september 2014 kjøpte danske TDC den norske bredbåndsleverandøren Get for 13,8 milliarder kroner. Men foreløpig mangler reguleringer for tilbakeføring og bidrag til produksjon av nytt innhold fra disse aktørene.

4) **Sårbar økonomi og infrastruktur i filmbransjen.**

I utredningen beskrives en bransje bestående av mange små og økonomisk sett svake selskap. Selskapene lever i praksis i stor grad av marginene på produksjonsaktiviteten, og "cash flow" er en stor utfordring. For Viken som for andre regionale filmsentre er derfor bransjeutviklende tiltak viktige. Mange mindre produksjonsselskaper utover i Viken-regionen er i tillegg til den beskrevne økonomiske sårbarheten ofte alene eller svært få. Ulike former for kompetanseheving, nettverksarbeid og hjelp til klyngedannelser er svært viktig.

Utredningen forklarer på en god måte hvorfor filmnæringen i sin natur har en tendens til å samle seg i tette og avgrensede miljøer. At tyngdepunktet i Norge av den grunn finnes i Oslo er slik sett ikke overraskende. I et helhetlig nasjonalt perspektiv er det slik vi ser det ikke noe godt mål i seg selv at dette skal svekkes. Vi tenker heller at vi som filmsentre skal bidra til at andre områder og aktører i vår region skal kunne utnytte sine komparative fortrinn. I det perspektivet er både en omlegging av filmkommisjonens organisering og en kommende incentivordning fornuftig.

Viken Filmsenter vil advare mot et statlig salg av majoritetsaksjene i Filmparken på Jar. Vi er kjent med dagens situasjon der leieinntektene fra kontor- og studioutleie i Filmparken ikke dekker avskrivninger, drifts- og finanskostnader. Samtidig ser vi at Filmparken er det eneste samlede studiokomplekset dedikert til spillefilm- og dramainnspilling. Rundt studioene er det nettopp her en verdifull klyngedannelse av høyt kompetente og spesialiserte fagfunksjoner. I tillegg til dette er det flere produksjonsselskaper og bransjeaktører samlet her, og Filmparken er ikke minst en voksende arena for talentutviklingsarbeid. Mediefabrikken har vært her siden 2008, og i tett samarbeid med Viken Filmsenter arrangeres kurs, verksteder og lengre utviklingsforløp. Mediefabrikken er også sammen med Filmparken igangsetter for et arbeidskollektiv for yngre filmskapere.

I påvente av filmmeldingen med en ny, helhetlig filmpolitikk bør det etter vår mening ikke gjøres forhastede grep med tanke på statens eierskap. Med endringer i generelle rammebetingelser, endringer i filmkommisjonens organisering og incentivordninger kan det på kort tid bli stort behov for de fasiliteter og fagmiljøer som i dag finnes i Filmparken.

Viken Filmsenters hørings svar oppsummeres gjennom de 4 temaene, med konkrete underpunkter:

En helhetlig nasjonal filmpolitikk – med balansering av oppgaver mellom det sentrale nivået (NFI) og det regionale nivået.

- Kortfilmstøtten bør fortsatt tildeles fra det nasjonale og det regionale nivået. Det nasjonale nivået bør ivaretas av Norsk Filminstitutt.
- Talentutvikling må styrkes – og det kan skje ved styrking av en allerede eksisterende regional aktør på området.

Regional filmpolitikk er kulturpolitikk som trenger kulturpolitiske virkemidler for å nå sine mål.

- Fordelingskriteriene for beregning av regionale tilskuddsmidler må endres.

Nye plattformer for visning, distribusjon og finansiering.

- Tilskuddssystemet må tilpasses den nye medievirkeligheten.

Sårbar økonomi og infrastruktur i filmbransjen.

- Kontinuitet og drift av studioer og Filmparken må sikres og ivaretas.